

CAPITOLUL IX

TRADUCEREA MITULUI LUI OSIRIS

Traducerea fost efectuată pe baza ediției bilingve a lui **J. G. Griffiths**, *Plutarch' De Iside et Osiride*, Cardiff, 1970, pp. 118- 249.

1. Nașterea zeilor (*De Iside*, 12, 355 D - 356 A)

„Mitul este relatat după cum urmează, cel mai scurt posibil, omițând detaliile absolut nefolositoare și inutile. Ei afirmă că atunci când Rhea a întreținut în secret relații cu Kronos, Helios a aflat despre ea și a pronunțat împotriva ei un blestem, astfel ca ea să nu poată naște în nici o lună sau an. Apoi, Hermes, îndrăgostindu-se de zeiță, a avut relații intime cu ea și apoi a jucat dame împotriva Lunii. El a câștigat a 70- a parte din fiecare strălucire a ei și punând laolaltă cinci zile din totalul câștigului său, le-a adăugat celor 360; aceste cinci zile sunt numite de către egipteni epagomenale și atunci celebrează nașterea zeilor.

Ei spun că Osiris s-a născut în prima zi și cum a fost născut, o voce a vestit că atotstăpânitorul a văzut lumina zilei. Unii spun că o oarecare Pamylye, care scotea apă la Theba, a auzit o voce din templul lui Zeus, care o instruia să strige că marele rege și binefăcătorul, Osiris, s-a născut; din această cauză, ea l-a crescut pe Osiris, Kronos încredințându-l ei, și că sărbătoarea Pamylyia, asemănătoare Phallophoniei este celebrată în onoarea ei.

Se spune că în a doua zi s-a născut Haroeris, pe care unii îl numesc Apollo și Horus- cel-vârstnic. În ziua a treia s-a născut Typhon, nu în timpl și locul potrivit, ci s-a eliberat pleznind dintr-o lovitură partea mamei sale. În ziua a patra s-a născut Isis, pe lângă locuri foarte umede și în a cincea

Nephtys, pe care ei o numesc Teleute (Sfârșit) și Aphrodita și unii Nike (Victoria).

Ei spun că Osiris și Haroeris sunt vlăstarii lui Helios, Isis al lui Hermes, Typhon și Nephtys ai lui Kronos. Din aceste motive regii obișnuiesc să privească a treia zi epagomenală ca nefastă și până la înserare nu întreprind acțiuni publice și nici nu se preocupă de propria lor persoană.

Ei spun că Nephtys s-a măritat cu Typhon și că Isis și Osiris s-au iubit chiar înainte de a se naște, fiind uniți în interiorul pântecului. Unii susțin că Haroeris a fost fructul uniunii lor și că el este numit de către egipteni Horus-cel-vârstnic și Apollo, de către greci“.

2. Domnia terestră a lui Osiris (*De Iside*, 13, 356 A- B)

„Se spune că Osiris, când a fost rege, imediat i-a eliberat pe egipteni de modul de viață primitiv și aspru. El le-a arătat cum să crească recolta, le-a oferit legi și i-a învățat să venereze zeii. Mai târziu, el a civilizat întreaga lume în timp ce a traversat-o, având nevoie mai puțin de arme, ci a cucerit majoritatea oamenilor ademenindu-i cu vorbe convingătoare, cu toate tipurile de cântece și poezii. Din acest motiv, grecii cred că el este identic cu Dionysos. Cât timp el a absentat, Typhon n-a pus nimic la cale împotriva lui, deoarece Isis exercita o supraveghere în același timp vigilentă și riguroasă“.

3. Moartea lui Osiris (*De Iside*, 13, 365 B- D)

„La întoarcerea lui (= Osiris), el (= Seth) a organizat un complot împotriva lui, adunând 72 de complici și având-o ca ajutoare pe regina care venise din Ethiopia, pe care ei au numit-o Aso. Typhon a măsurat în secret corpul lui Osiris și a executat la măsurile lui (= Osiris) un sicriu, care a fost

decorat excesiv. Acesta (= Typhon) l-a dus în sala de ospățuri. Când invitații și-au exprimat satisfacția și admirația față de el (= sicriu), Typhon, în glumă, a promis că cel care se va așeza în el și o să i se potrivească, o să-i ofere sicriul cadou. Ei (= invitații) au încercat unul câte unul și deoarece nici unuia nu-i corespundea, Osiris a intrat în el și s-a întins. Atunci, complicii au alergat și au trântit capacul și după ce l-au prins cu nituri pe dinafară și au turnat pe el plumb topit, ei l-au scos pe râu și l-au lăsat să se îndrepte spre mare prin brațul tanitic, pe care egiptenii încă îl numesc, din acest motiv, rău famat și respingător. Ei spun că aceste evenimente au avut loc în ziua a 17- a a lunii Athyr, când Soarele trece prin Scorpion, în anul 28 al domniei lui Osiris. Dar, alții afirmă că acesta a fost mai degrabă numărul anilor pe care i-a trăit, decât cei ai domniei“.

4. Doliul și prima căutare a lui Osiris (*De Iside*, 14, 365 D - F)

„Primii care au auzit de nenorocire și au răspândit veștile incidentului au fost panii și satyrii, care locuiesc lângă Khemmis și din această cauză neliniștea subită și freamățul mulțimii sunt încă redate prin (termenul) «panică». Când Isis a aflat despre el, și-a tăiat un smoc de păr și și-a pus hainele de doliu. Ca atare, orașul este numit până în prezent Coptos. Alții cred că numele indică pierderea; din acest motiv folosesc (termenul) koptein care înseamnă «a fi privat de». Ei sugerează că Isis, când umbla pretutindeni într-o stare de tristețe, nu trecea pe lângă nimeni fără să-l abordeze și chiar când ea a întâlnit copii a întrebat de sicriu. Se întâmpla ca unii dintre aceștia să-l vadă și i-au spus care este acel braț pe care prietenii lui Typhon au împins sicriul spre mare. Din acest motiv, egiptenii cred că copiii posedă puterea predicției și prorocesc prin intermediul acelor urlete pe care le aud, din întâmplare, când se joacă pe lângă temple.

Când Isis a aflat că Osiris a iubit-o și a avut relații intime cu sora ei, în timp ce a confundat-o, și a văzut dovada acesteia prin cununa de sulfină pe care el a lăsat-o la Nephtys, ea a căutat copilul. Nephtys, din cauza fricii față de Typhon, imediat după naștere l-a lăsat în voia soartei. Când Isis l-a găsit cu ajutorul câinilor, care au condus-o pe ea cu dificultate și durere, ea l-a crescut și a devenit gardianul și însoțitorul ei, fiind numit Anubis. Se spune despre el că îi păzește pe zei ca și câinii pe oameni“.

5. Găsirea lui Osiris la Byblos (*De Iside*, 15- 16, 357 A- D)

„Ei spun că Isis a aflat despre sicriu că valurile îl aruncaseră pe țărm în teritoriul Byblos-ului și fluxul îl depusese încet în mijlocul unei tufe de erica. În puțin timp, erica va da naștere unui lăstar de o frumusețe și de o grosime extraordinare, care se va dezvolta în jurul sicriului și îl va ascunde privirilor. Uimit în fața dimensiunilor arbustului, regele a tăiat trunchiul care, în scorbura sa, ascundea sicriul și a făcut din el o coloană pentru susținerea acoperișului palatului.

Se spune că Isis a aflat toate aceste detalii prin intermediul unei adieri divine și a venit la Byblos, unde ea se așează la marginea unei fântâni, copleșită de durere și înlăcrimată. Ea n-a vorbit cu nimeni, cu excepția servitoarelor reginei, pe care ea le-a salutat și le-a vorbit cu amabilitate. Ea a început să le împletească părul și să le împregneze întregul corp cu parfumul minunat care emana din ea. Când regina își revede servitoarele, ea își dorește coafura care era opera acestei necunoscute și parfumul de ambrozie care impregnase corpul lor. Astfel, va trimite după Isis, o admite în intimitatea ei și o face doica tânărului fiu al ei. Regele se numea, se spune, Malkathros;

athros; unii spun că numele reginei era Ashtarte, după alții Saosis sau chiar Nemanun, nume al cărui echivalent grec era Athenais.

Se spune că Isis a hrănit copilul dându-i în loc de sân degetul ei să-l sugă. Noaptea, ea aruncă în foc părțile muritoare ale corpului lui; ea însăși se transformă în rândunică și zboară gemând în jurul coloanei. Aceasta va dura până în ziua în care regina surprinde scena și va țipa văzându-și copilul în foc, astfel privându-l de nemurire. Zeița s-a făcut atunci recunoscută și va solicita coloana care susținea acoperișul. Cu o mare ușurință, ea o va ridica și va decupa de jur împrejurul sicriului lemnul de erica, apoi îl va înveli într-o pânză fină, va răspândi asupra lui o esență de parfum, după care îl va încredința regelui și reginei.

Din această zi locuitorii Byblos-ului venerază lemnul, care se află în templul zeiței Isis“.

6. Întoarcerea de la Byblos și nașterea lui Horus (*De Iside*, 16-17, 357 D- E)

„Atunci, zeița se va arunca pe sicriu și strigătele ei de disperare vor fi atât de tari, încât cel mai tânăr dintre copiii regali moare. Pe cel vârstnic l-a luat cu ea, a plasat sicriul într-o barcă și a început să navigheze. Deoarece în zori, râul Phaidros a provocat un vânt mai violent, ea într-o criză de mânie a secat cursul apei.

De îndată ce a ajuns întâmplător într-un loc pustiu și a rămas singură, a deschis sicriul, și-a lipit strâns fața de cea a lui Osiris, l-a îmbrățișat și a început să plângă. Apoi, a observat că băiatul s-a apropiat în liniște și a văzut-o, s-a întors și plină de mânie i-a aruncat o privire îngrozitoare. Copilul n-a reușit să suporte și a murit.

Unii afirmă că nu s-a întâmplat așa, ci cum am afirmat mai înainte (§. 8), el a căzut în mare și este venerat datorită zeiței, nefiind altul decât Maneros, despre care egiptenii cântă la ospățuri.

După alții, băiatul se numea [Palaestinus sau] Pelusius și el a dat numele orașului a cărei fondatoare era Isis, așa cum Maneros al cântecelor era inventatorul muzicii și poeziei.

Unii pretind din contră, că Maneros nu este un nume de persoană, ci o expresie folosită de oameni în timp ce beau și devin fericiți: «În sănătatea voastră !». Aceasta este ceea ce vroiau să spună egiptenii când strigau «Maneros»...“.

7. Dezmembrarea și înmormântarea lui Osiris (*De Iside*, 18, 357 F - 358 A-B)

„Când s-a dus la fiul ei crescut la Buto, Isis a ascuns sicriul. Typhon, cel care vâna noaptea sub clar de lună, îl descoperise. El a recunoscut corpul și l-a tăiat în 14 părți și le-a împrăștiat.

Când va afla de cele întâmplate, Isis va porni într-o barcă de papirus în căutarea lor, navighând prin mlaștini. Din acest motiv crocodilii nu-i vătămază pe cei care navighează într-o luntre de papirus, dar poate și de frica sau din cauza venerației pe care le-o inspiră zeița.

Se spune că Osiris poseda mai multe morminte în Egipt, deoarece Isis ridica un mormânt de fiecare dată când descoperea o parte din corp. Totuși, anumiți autori nu admit această tradiție. După ei, Isis executa imagini din fiecare parte a corpului și le dona fiecărui oraș, ca și cum ar fi dat corpul în întregime. Ea dorea astfel ca Osiris să fie onorat de un număr mai mare de orașe și, ca Typhon, dacă l-ar fi învins pe Horus, când el se afla în căutarea adevăratului mormânt, să fie înșelat de numărul mare al mormintelor care-i vor fi spuse și arătate.

Dintre părțile corpului lui Osiris numai phallus-ul n-a fost găsit de Isis, deoarece a fost aruncat în fluviu și devorat îndată de lepidotus, fagrus și oxyrhynchos, pești pe care ei îi detestă cel mai mult. Însă Isis îl va înlocui printr-un simulacru și va sfinții phallus-ul, în onoarea căruia egiptenii celebrează sărbători chiar și astăzi“.

8. Victoria lui Horus asupra lui Seth (*De Iside*, 19, 358 B - E)

„Se zice că după aceea Osiris a venit din Hades la Horus, l-a înzestrat și l-a antrenat pentru bătălie. Apoi l-a întrebat ce consideră el a fi cea mai potrivită îndatorire. Horus a răspuns că răzbunarea suferințelor tatălui și a mamei sale.

Osiris l-a întrebat din nou ce animal consideră a fi cel mai util pentru a porni în luptă. Când Horus a replicat: «Calul», el a fost surprins și l-a întrebat de ce n-a numit mai degrabă leul. Horus a răspuns că leul este util pentru cei care au nevoie de ajutor, în timp ce calul este util în dispersarea și în nimicirea inamicului aflat în derută. Când a auzit aceasta, Osiris s-a bucurat că a reușit să-l pregătească pe Horus în mod corespunzător.

Se spune că, în timp ce mulți au trecut de partea lui Horus, așa și Thueris, concubina lui Typhon, a sosit, iar șarpele care o urmărea, a fost tăiat în bucăți de către Horus. Din acest motiv se aruncă și astăzi o coardă în public care este tăiată în bucăți.

Lupta a durat multe zile și Horus a ieșit învingător. Typhon a fost legat și preluat de către Isis, care nu l-a ucis, ci i-a tăiat legăturile și l-a lăsat să plece. Horus n-a putut să îndure aceasta pasiv, a ridicat mâna asupra mamei sale și i-a smuls coroana. Hermes a înlocuit-o cu una având forma capului vacii.

Când Typhon l-a acuzat pe Horus că este un bastard, Hermes a venit în ajutorul lui Horus, iar ulterior zeii au decretat calitatea lui de urmaș legitim.

Pe lângă aceasta, Typhon a mai fost învins în două lupte. Isis s-a culcat cu Osiris și după moartea acestuia și a dat naștere lui Harpokrates, cel prematur și slăbit la membrele sale inferioare“.